

"Berbeteari gatza eta piperra"

*Hi haz
artaburue !!*

BUSTURIALDEKO HIZKUNTZ NORMALKUNTZA

"Berbeteari
gatza eta piperra"

BUSTURIALDEKO HIZKUNTZ NORMALKUNTZA

EGILEAK:

Eukene Arrien (San Fidel Ikastola)

Yolanda Elorriaga (Gernika BHI)

Maribi Galarza (Arozena-Barrueta BHI)

Pedro Mari Gezuraga (Barrutialde BHI)

Nerea Jaio (B10 Berritzegunea)

Jon Andoni Uriarte (Seber Altube Ikastola)

Edurne Zabala (Gernika BHI)

IRUDIAK: *Mikel Egia*

DISEINUA: *Pedro Mari Gezuraga*

1. edizioa: 2002

Lege gordailua: BI-1580-02

Bada mende bete Mariano Mendigatxak zera idatzi ziola Azkue handiari: "En la riña de nuestro bascuence no hay mecagos, solo ojalas; no se toca a los santos ni a la Virgen, solo hay maldiciones de muerte y otros males, que por ser tan horrorosos no me atrevo a ponerle". Erronkariko Uskara mapa munditik desagertu egin da; hala ere oso dialekto ikertua dugu: gramatikak eta hiztegiak badauzkagu, garai hobeagotan berpiztu nahi baldin bagenu. Aise gutiago zeukaten Israelen, juduera berreskuratzen hasi zireneko, adibidez. Baina hutsune nabaria utzi digute Mendigatxak eta beste guztiek, inork ez baitizkigu irain eta madarikazio haiek bildu. Eta non dira Hizkuntzaren gatza eta piperra? Betirako galduak ote?

Busturialdeko jendeek ez diote Iraganari begiratu behar izan irain bilketa eder hau gauzatzeko; Orainari diote behatzen, eta hala eginez, Geroa bermatzen diote Hizkuntzari. Erakargarria, sortzailea, indartsua agertu baitzaigu Euskara orri hauetan.

Adibidea eredugarri izango ahal da beste eskualdetarako... bai eta denon arteko Batuaren aberasgarri ere!

Euskara ez zela iraintzeko gauza zioen Nobel saridun hura hilik dago, eta sortu berri den honako lan honek zera egiaztatzen digu: Egundaino argitaratuak ez izanagatik, euki, badauzkagu. Balia ditzagun!

ASISKO URMENETA

GERNIKA-LUMOKO

UDALA

BERMEOKO

UDALA

SARRERA

Eskuetan daukazun lantxu honen helburua ez da inor iraintzea, ez horixe. Osterantzeko asmo jatorragoa gogoan izanda egin dogu gure eskualdeko irainen batze-behar hau. Gure gaur egungo gazteen berbetea ez da helduok darabilgun ereduaren bardina, antzekoa bez askotan. Egia da gazteak euskera gehiago egiten dabela orain urte batzuk baino eta horrexegaitik, hain zuzen be, gertatzen da aldaketa. Erabiltzen ez dana, dan moduan gorde lei baina erabiltzen dan edo-zer moldatu egiten da, itxuraldatu. Eta horixe bera jazo jako gazteen berbeteari: aldatu egin da. Eguneroko beharrizanei erantzun beharrak eragiten dau hau guztiau. Maitasuna, gorrotoa, haserrea, poza, lotsa..., zer ez ete dogu adiazoten hizkuntzaren bidez? Eta holako zeozer geurea dan hizkuntzan azaldu ezin izango bagendu, agur.

Edozein berbeta-klasek bizitasuna behar dau eta gazteenak oraindik gehiago. Hizkuntzak erabilgarria izan behar dau; edozein sentimentu di-da batean agertzeko dohaina behar dau. Horixe da gazteak eskatzen deutesena: funtzionala izatea.

Baina, askotan, gehiegitan gure eritxiz, funtzionaltasun horren izenean gaztelerara jotzen dabe gure gazteak. Lagun bat zikina dala adiazoteko "guarro" edo "puerko" esaten dabe euskera jatorra daukien gazteak be. Orain dala urte batzuk "txarritto" esango gendun seguru asko.

Bueltatu gaitzen, ba, hasieran esandakora, lan honen helburura hain zuzen. Gure xedea ez da berba motzen hiztegi antzerako bat egitea, gazteak eguneroko hitz-jardunean galtzeko arriskuan dagozan eta behar-beharrezko dabezan berbak batzea eta ezagutu eragitea baino. Ez dogu gura jentea alkar iraintzen ibiltzerik baina hori gerta-

tu egingo da; orain arte gertatu izan da, gertatzen da eta, egon seguru, gertatu egingo da. Horrexegatik egin dogu ahalegin hau: eskualdeko irainak berreskuratzeke eta euren erabilera gazteen artean indartzeko.

Beste edozer baino gehiago didaktikotasuna bilatu dogu eta ikusiko dozunez, erraz ulertzeko moduko sailkapena egin dogu. Askotan, irainak irudiz lagunduta datoz atseginagoa izatetik aparte ulertzeko lagungarri be izan lei-eta.

Irain bakotxaren sartukera egiterakoan hiru atal izango dira: lehenengo, iraina bera agertuko da baina gaur egungo arau ortografikoak gogoan izanda idatzirik; ostean, eskualdeko ahoskera erakusten dauan grafian idatzita, eta azkenik, irainaren ganeko azalpena. Transkripzioak egiterakoan modu berezia erabili dogu, beti be erraztasuna eta didaktikotasunaren izenean. Mendebalde osoan "z" ahoskatzen ez dogula jakinda be, "z" eta "s" biak idatzi izan doguz, iraina zelan ahoskatzen dan jakiteko arazorik sortzen ez daualako eta ganera jentea holan idatzita ikusten ohituta dagoelako. Bardin-bardin egin dogu "ts" eta "tz" fonemakaz be, jakinda lehenengo ez dogula hemen ahoskatzen. Fonema sabaikariei jagokienez, "ll", "ñ" eta "tt" erabili dira eta berba amaierako "i+a" fenomenoaren ondorioz sortzen den kontsonante sabai-aurreko berezia "dx" grafiagaz transkribidu dogu, "herridxe", "ogidxe"... berbatan agertzen dana, hain zuzen be. Beste batzutan, gure eskualdean bertan ahoskera diferenteak dagozanean, forma biak emon doguz. Esate baterako "apoa" eta "apue".

Eta beste barik, gozatu eta ikasi.

*BUSTURIALDEKO IKASTEETXETAKO
HIZKUNTZ NORMALKUNTZA TEKNIKARIAK*

AURKIBIDEA

1. ITXURARAZKO EZAUGARRIAK:

1.1. Pertsona zaharkituaren itxura edota pentsamoldea adierazteko	8
1.2. Pertsona zikina danean	10
1.3. Mugimendu gitxiko jendeari	16
1.4. Elementu fisiko bat nabarmentzen jakonean	20
1.5. Animalien ezaugarriak adierazteko	30

2. IZAERAZKO EZAUGARRIAK:

2.1. Adimen gitxiko pertsonari	34
2.2. Ganorabakoari	40
2.3. Sexuarekikoak	46
2.4. Gaiztokeria desbardinaren jabe direnei	50
2.5. Alferra edo ardurarik hartzen ez dauanari	56
2.6. Barritsuari	58
2.7. Pertsona onegia danean	60
2.8. Indarraren ingurukoak.	62
2.9. Bere burua gehiagotzat daukana	64
2.10. Zirikatzaile, pazientzibako edo ezin dana geldi egon	66
2.11. Bere jokabideagatik nabarmentzen danari	70
2.12. Burugogorkeria adierazteko	72
2.13. Baliorik ez daukan pertsonari	72
2.14. Gauzak egiten arteza ez danari	74
2.15. Beste batzuk	74

1. ITXURAZKO EZAUGARRIAK

1.1. PERTSONA ZAHARKITUAREN ITXURA EDOTA PENTSAMOLDEA ADIERAZTEKO:

Agure makuleto:
(agure makuletoa!)
Aguretu eta kakotua

Agure txatxu:
(agure txatxue!)
Zahartu eta tximurtua

Aintzineko:
(añtxiñekoa!, añtxiñekue!)
Lege zaharrekoa

Antigualeko:
(antigualekoa!, antigualekue!)
Antzinako, modaz pasatakoa

Atso madarikatu:
(atso madariketue!)
Andre zahartu eta gaiztoa

Atso tronpeta:
(atso tronpetie!)
Atso zaratatsua

Atso zahar:
(atsozarra!)
Andre zahartua

1.2. PERTSONA ZIKINA DANEA:

Antojugarri:

(antojugarridxe!)

Higuingarri, enpagugarria

Apo:

(apoa!, apue!)

Motza eta zikina

Babazto:

(babastoa!, babastue!)

Adurra dariola berbetan dauana

Enpagugarri:

(enpagugarridxe!)

Higuingarria

Kitano antza, kitana antza:

(Kittanoantza! Kittanantza!)

Ugerrez beterik dabilena

Koipelustre:

(koipelustrie!)

Fardel, narras eta zikina

Koipezto:

(koipezto!, koipeztoori!)

Ugerdo zikina

Lazki:

(lazkidxe!)

Zikina

*Txarritto
koipezto
zikiñe !!*

*Egon zaittez
ixilik !!!
Intzenplatu
bañepaluari !!*

Lorriñ:

(lorriñe!)

Gauzak trakets eta zikin egiten dituena

Mantar:

(mantarra!)

Zarpail, trauskila

Mokoti:

(mokotidxe!)

Mokoa dariola dabilena

Saskil:

(saskille!)

Saskel, zikin, narrasa

Saskilon, saskilona:

(Saskillon! Saskillona!)

Saskel handia

Saskilontzo, saskilontza:

(saskilontzoa!, saskilontzie!)

Saskel handia

Treuskil:

(treuskille!)

zakar, zarpaila

Txarri:

(txarridxe!)

Zikin, lizuna

Txarritto:

(txarrittoa!)

Ugerdo, zikina

Treuskilontzo, treuskilontza:
(treuskillontztoa!, treuskillontzie!)

Zarpail, handia

Uger:
(ugerra!)

Lohia, zikina

Ugerdo/ ugerda:
(ugerdue!, ugerdoa!, ugerdie!)

Ugerrez betea, zikina

Ulenpo:
(ulenpoa!, ulenpue!)

Ulea txukundu barik.

Ulezto:
(uleztoa!, ulezdue!)

Zapaztoa

Uzkerti:
(uzkertidxe!)

Uzkerrak botatzen dituen

Zapazto:
(zapaztoa!, zapazdue!)

Ulezto

Zatar:
(zatarra!)

Lizun, lohi, zantarra

Zaztar:
(Zaztarra!)

Zikina

1.3. MUGIMENDU GITXIKO JENDEA

Dandarrez dabilena:

(dandarrez dabilena!)

Ibili ezinik dabilena, alferra

Gantzopil:

(gantzopille!)

Odolbakoa

Gerizpetako idielako:

(gerizpetako idielakoa!, idielakue!)

mugimendurik bakoa

Keto:

(ketoa!, ketue!)

Kikil, txepela

Kikil:

(kikille!)

Ez daukana mugitzeko adorerik

Lebatz:

(lebatza!)

leloa, papaua

Lorito:

(loritoa!, loritue!)

Mugimendubakoa

Nagi:

(nagidxe!)

Alfer, gibelandia

Narrear antzean dabilena:
(narran antzien dabilena!)

Arrastaka dabilena

Odolbako:
(odolbakoa!, odolbakue!)

Bizirik bakoa

Pepelontzo, pepelontza:
(pepelontzoa!, pepelontzie!)

Memelo, lerdoa

Tartera zahar:
(tartera zarra!)

Mugimendu gutxikoa

Tentel:
(tentela!)

Kokolo, memeloa

Trentinbako:
(trentinbakoa!, trentinbakue!)

Geldoa

Ustel:
(ustela!)

Alfer handia

1.4. ELEMENTU FISIKOREN BAT NABARMENTZEN JAKONEAN:

Bainepalu:

(bainepalue!)

Handia, argala eta luzea

Baldur:

(baldurre!)

Handi-handia eta ibilera traketsa dauana

Baragarri:

(baragarridxe!)

Itxura txar desegokia eta komikoa dauana

Begioker:

(begiokerra!)

Begi okerrak dituena

Belarrihandi:

(belarriandidxe!)

Belarri handi-handiak dituena

Beterre:

(beterrie!)

Begi errea

Bizerdo:

(bixerdoa!, bixerdue!)

Bizarra kendu barik ibiltzen dana

Bizertona:

(bixertonie!)

Ule aso dauan andrea

Burduntzipalu:
(burduntzipalue!)

Mehe eta luzea

Buruhandi:
(buruandidxe!)

Buru handi-handia dauana

Eperdihandi:
(eperdihandidxe!)

Epurdi masaila handiak dituena

Eperdisakuto:
(eperdisakutoa!, eperdisakutue!)

Eperditsua

Eperditxikola:
(eperditxikola!)

Eperdi gauzeztana dauana

Epo:
(epoa!, epue!)

Txiki ezereza

Erre:
(errie!)

Gauzeztana

Gauzeztan:
(geuzeztana!)

Txikia. Ez dauana ezertarako balio

Ginbeleta:
(ginbeleta!)

Argal tipo barragarria

*Hori bai
eperdi
sakutoa
txo !!*

*Eperdidxek
ezeze ... surre
ta haqinek be
edarrak
jekozak
horrek!!*

*Eee!! Nor dau hor!
Ganorabako
lotsabakook!!*

Haginhandi:

(aginandidxe!)

Hagin handiak dituena

Hankaoker:

(hankaokerra!)

Berna okerrak dituena

Hankatrebero, hankatrebera:

(ankatreberoa!, ankatreberie!)

Hankaokerra

Iger:

(igerra!)

Zahartua, tximurtua

Itxurabako:

(itxurabakoa!, itxurabakue!)

Motza

Kakanarru:

(kakanarrue!)

Zehatz txikia

Kankailu / Kankaila

(kankaillue!, kankaillie!)

Handi-handia

Kankailuzar:

(kankailluzarra!)

Handikote traketsa

Kazkailu:

(kazkaillue!)

Txiki-txikia

Kontrabista:
(kontrabistie!)

Begiokerra

Makailu hazur:
(makailluazurre!)

Argal-argala

Makera zahar:
(makerazarra!)

Urdama zikin, andre handia

Marihandi:
(mariandidxe!)

Oso handia, kankaila

Mokordo:
(mokordoa!, mokordue!)

Motz-motza

Moloton antza:
(moloton antza!)

Lodia

Mostronko, mostronka:
(mostronkoa!, mostronkie)

Itxurabako handi eta desatsegina

Musturhandi:
(musturrandidxe!)

Mustur handia dauana.

Okotzhandi:
(okotzandidxe!)

Okotz handiegia dauana

*Txo, hik dekok
arpeidxe !!
hi haz mustur-
handidxe!! eztenkok !!*

*Ez, hire
moduen
atzien
geratute
ikusikok !!*

Pitilnbako
(pitilnbako!)

Zakil zehatz txikiduna

Figurebako:
(piguebakoa!, figurebakue!)

Itxurabakoa

Potin:
(potiñe!)

Txiki-txikia

Prakatz:
(prakatzo!)

Galtza handiak dituena

Prakote:
(prakote!)

Galtza handiak dituena

Prakatziki:
(prakatziki!)

Galtza txiki-txikiak dituena

Surhandi:
(surrandidxe!)

Sudur handia dauana

Surmakur:
(surmakurre!)

Sudur okerra dauana

Taloarpegi:
(taloarpegidxe!)

Aurpegi handi eta biribila

Txepetx:
(txepetxa!)
Txiki-txikia

Txepota:
(txepotie!)
Konkorduna

Txitxilinbako:
(txitxilinbakue!)
Zakila oso txikia dauana

Ziztrin:
(ziztriñe!)
Gauzeztana, txikia

Zorri:
(zorridxe!)
Txiki-txikia

1.5.- ANIMALIEN EZAUGARRIAK ADIERAZTEKO:

Apo:
(apoa!, apue!)
Txerri, itsusi zikina

Astokilo:
(astokiloa!, astokilue!)
Inozo, kirtena

Astokume:
(astokumie!)
Astoko, indar handia dauana

*Hi haz
astokilla
kirtena !!*

*Egoadi
ixilik !!
saqazar
itxurebako
hori !!*

Azeri:
(azeridxe!)
Pertsona maltzurra

Ganbelu:
(ganbelue!)
Ibilera narrasa dauana

Hegabera:
(hegaberie!)
Norabide barik galduta dabilena

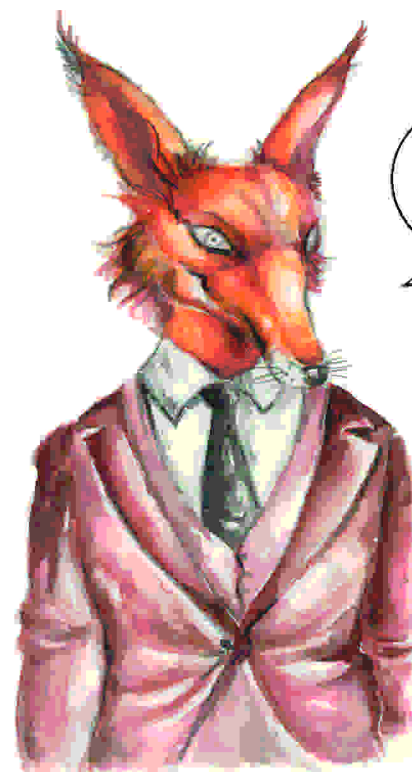
Lupu:
(lupue!)
Azeri, gaiztoa

Makera zahar:
(makerazarra!)
Urdama zikin handia

Mozolo:
(mozoloa!)
Tonto aurpegia jartzen dauana

Otsoaren tipoko:
(otsoan tipokoa!)
*Itxura oldarkorra. Emetasun gitxiko andrea.
Ule asko daukana gorputzean*

Txarri:
(txarridxe!)
Zikin, lizuna

*Txo mozolo,
zeri begire
zauz?*

*Redios !!!
Dana jakin
bierreka
azeri lupue !!*

Txarritto:
(txarrittoa!, txarrittue!)

Ugerdo

Txepetx:
(txepetxa!)

Txikia

Zapo:
(zapoa!, zapue!)

Tranposoa

Zorri:
(zorridxe!)

Txiki-txikia

2. IZAERAZKO EZAUGARRIAK

2.1.-ADIMEN GITXIKO PERTSONARI:

Argibako farola:
(argibako farolie!)

Adimenbakoa

Artaburu:
(artaburuori!, artaburue!)

Kirtena

Astokilo:
(astokilloa!, astokillue!)

Inozoa

Astokirten:
(astokirtena!)

Inozo astokoa

Astokume:
(astokumie!)

Indarraz jokutzen dauana

Azatronko:
(azatronkue!, azatronkoa!)

Tonto handia

Babalastro:
(babalastroa!)

Ergel, babua

Babazto:
(babaztoa!, babaztue!)

Gizon zakar zabarra

Burubako:
(burubakoa!, burubakue!)

Kaikua

Burugogor:
(burugogorra!)

Kirtena eta tematia

Gau:
(gaue!)

Argibakoa

Inuzente:
(iñuzentie!)

Inozo ganorabakoa

Kaiku:

(kaikue!)

Lelo, tentela

Kokolo, kokola:

(kokoloa!, kokolie!)

Gizajoa, maliziarik ez dauana

Lapiko:

(lapikoori!)

Ergela

Lelo, lela:

(leloa!, lelue!, lelie)

Tentelaren parekoa

Lerdo, lerda:

(lerdoa!, lerdie!)

Mamala

Mamala:

(mamalie!)

Emakume lerdo edo tontoa

Mozolo:

(mozoloa!, mozolue!)

Ergel geldoa

Papalerdo:

(paplerdoa!, pepelerdoa!)

Ez dana ezertaz konturatzen

Papau:

(papaue!)

Papalerdo, argibakoa

Tentel:
(tentela!)
Memeloa

Tontolapiko:
(tontolapikoa!)
Adimen eskasekoa

Txatxala:
(txatxalie!)
Berba larregi egiten dauana

Txotxolo, txotxola:
(txotxoloa!, txotxolie!)
Tentel txoriburua

2.2. GANORABAKOARI:

Agure zoro:
(agure zoroa!, zorue!)
Ganorarik bakoa; bere adinari ez dagokiona

Buruarin:
(buruariñe!)
Txoriburu, zentzubakoa

Burubako:
(burubakoa!, burubakue!)
Txolin, ergela

Ganorabako:
(ganorabakoa!, ganorabakue!)
Sustentzibakoa

Gatzibako:
(gatzipakoa!, gatzipakue!)

Ganorabakoa

Gauzeztan hutsa:
(geuzeztanutsa!)

Ez dauana ezertarako balio

Kankala:
(kankalie!)

Ganorabakoa

Mamala:
(mamalie!)

Adimen gutxiko burubakoa

Gauzak modu desegokian egiten dituena

Petobako:
(petobakoa!, petobakue!)

Ez dana ezertaz arduratzen

Sustentzibako:
(sustentzibakoa!, sustentzibakue!)

Ardurarik ez dauana

Susterbako:
(susterbakoa!, susterbakue!)

Ganorabakoa

Txairo:
(txairoa!, txairue!)

Buruarina

Txatxala:
(txatxalie!)
Buruarin berritsua

Txolin:
(txoliñe!)
Burubakoa

Txontaburu:
(txontaburue!)
Txoriburua

Txoriburu:
(txoriburue!)
Buruarina

Txotxolo, txotxola:
(txotxoloa!, txotxolie!)
Memelo, buruarina

Txitxilinborlas:
(txitxilinborlas!)
Buruarin ardurabakoa

Trentinbako:
(trentinbakoa!, trentinbakue!)
Patxadabakoa

Zoro:
(zoroa!, zorue!)
Zentzunik gabe jokatzeko dauana

2.3. SEXUAREKIKOAK:

Adar-zorrotz:

(adarzorrotza!)

Zakila beti prest dauana

Andrazale:

(andrazalie!)

Andreen atzetik dabilena

Atzelari:

(atzelaridxe!)

Emagizona

Marimutil:

(marimutille!)

Mutilen antzera dabilen neska

Maritxu:

(maritxue!)

emagizona

Mariurkulu:

(mariurkulue!)

Marimutila

Mosumerke:

(mosumerke!)

Beti musuka dabilena

Mutilzahar:

(mutilzarra!)

Ezkondubako gizon edadetua

*Uiiiiiiii !!
ni Maritxu !!
ni ez naz
Maritxu, ni
Florentinito
naz !!*

Maritxu !!

Narrumerke:

(narrumerkie!)

Sexurako beti prest dagoena

Neskabandera:

(neskabanderie!)

Beti aurretik dabilen neska

Neskazahar:

(neskazarra!)

Ez kondubako andre edadetua

Trebera:

(treberie!)

Neska desbideratua, okerra

Txatxalabero:

(txatxalaberue!, txatxalaberoa!)

Sexurako prest dagoena

Tutubero, eperdibero:

(tutuberue!, eperdiberoa!)

Sexu bila dabilena

Urtentxa:

(urtentxie!)

Gazte-gaztetatik sexuarekiko joera dauana

Usobero:

(usoberue!)

Sexu-harreman bila dabilena

Zoro:

(neskazorue!, mutilzoroa!)

Sexu-zaletasuna erakusten dauana

2.4. GAIZTOKERIA DESBERDINEN JABE DIRENEI:

Ainetru:

(aiñetru!)

Pertsona okerra, danganinoa

Ama putearen seme:

(ama putien semie!)

Bere ama putatzat hartzea

Andra txarriaren seme:

(ama txarridxen semie!)

Bere ama zikintzat hartzea

Barraban:

(barrabana!)

Barrabasa, gaiztoa

Barrabas:

(barrabasa!)

Barraban, bihurria

Bihotzgogor:

(bihozgogorra!)

Sentimendubakoa

Denganino:

(denganiñoa!, denganiñue!)

Okerra

Drogoso:

(drogoso!, drogosue!)

Bihurrikerietan dabilen umea

Esangaiztoko:

(esangaiztoko!, esangaiztokue!)

Esandakoa ez dauana egiten

Esantzarreko:

(esantzarrekoa!, esantzarrekue!)

Madarikazioak erabiliz berba egiten dauena

Eskuarin:

(eskuariñe!)

Beti joteko prest dabilena

Faltsu:

(faltsue!)

Egiaz ez dabilena

Guzurti:

(guzurtidxe!)

Guzur asko esaten dituen

Harrapatari:

(arrapataridxe!)

Dena bereganatu gura dabena.

Inpernuko deabru:

(inpernuko diabru!)

Gaiztakeria askoren jabea

Judio:

(judidxo!, judidxue!)

Intentzio txarreko azkarra

Kitano, kitana:

(kittanoa!, kittanie!)

Guzurretan eta engainuetan dabilena

Lotsabako:
(lotsabakoa!, lotsabakue!)
Gizalegez hezibakoa

Lupu:
(lupue!)
Azpijokoetan dabilena

Madarikatu:
(madarikatue!)
Izate txarra dauana

Oker :
(okerra!)
Gaiztokeriak egiten dituen

Osti:
(gizonostidxe!, umeostidxe!)
Pertsona txarra

Saguzar:
(saguzarra!)
Asko jakin eta beti berea egiten dauana

Sasiosteko:
(sasiostekoa!, sasiostekue!)
Bere bikotea ez danarekin sortutakoa

Sorgin:
(sorgiñe!)
Gaiztokeria askoren jabea

Traste txar:
(traste txarra!)
Gaiztoa

Txakur:
(txakurre!)

Haginka eginda, daukazuna kenduko deutsuna

Txakurkume :
(txakurkumie!)

Txakurraren kumea

Txarri :
(txarridxe!)

Besteei beti txarto egiten dabilena

Zantar :
(zantarra!)

Gauza txarrak egiten dituena

Zapo:
(zapo!, zapue!)

Azpikerien bidez kalte egiten dauana

2.5.-ALFERRA EDO ARDURARIK HARTZEN EZ DAUANARI:

Alperdo, alperda:
(alperdoa!, alperdie!)

Alfer-alferra

Alperrontzi:
(alperrontzidxe!)

Beharra ez jakona gustatzen

*Txo txepote
nora zoaz
ikera
arpegi
horregaz?*

*Eta zuri ze
arduretsu zapo
madarikatuori*

Gibelandi:

(gibelandidxe!)

Gauzak egiteko ardura gitxi hartzen dauana

Itxi:

(itxidxe!)

Egitekoa ez dauana unean egiten

Nagi:

(nagidxe!)

Beharra egiten hastea asko kostatzen jakona

Potromailuki:

(potromailukidxe!)

Lanari sekula ez deusona heltzen

Txitxilinborlas:

(txitxilinborlas!)

Gibelandia

Zuri:

(zuridxe!)

Alferra

2.6.-BARRITSUARI:

Ahobero:

(agoberoa!, agoberue!)

Madarikazioak esaten dituen

Ahozabal:

(agozabala!)

Pentsatu barik berba egiten dauana

*Ulenpo,
alperrontzi,
itxidxe*

*Nor da berbetan
dabilen
marisargento
hori? Eztot inor
ikusten!!*

Erostari:
(erostaridxe!)
Kexaka dabilena

Lapiko:
(lapikoa!, lapikue!)
Berba asko egiten dauana

Lapikotxiki:
(lapikotxikidxe!)
Ixildu barik dabilena

Minluze:
(minluzie!)
Min egiteko pentsatu barik berba egin

Nonzebarri:
(nonzebarridxe!)
Danataz enteratu eta kontatzen dauana

2.7. PERTSONA ONEGIA DANEAN:

Artobero:
(artoberoa!, artoberue!)
Pertsona onegia

Esne epel:
(esne epela!)
Inori kalterik ez, baina kokoloa

Kokolo, kokola:
(kokoloa!, kokolie!)
Adimen gitxikoa, baina ona

Ogimamin:
(ogimamiñe!)

Pertsona onegia

Osoko:
(osokoa!, osokue!)

Dena sinisten dauana

Oso-osoko:
(oso-osokoa!, oso-osokue!)

Dana sinistu eta malizia barik kontatzen dauana

2.8. INDARRAREN INGURUKOAK:

Asto:
(astoa!, astue!)

Ustez, indarrez jokatzen dauana

Astokilo:
(astokiloa!, astokilue!)

Izaera eta mugimendu bortitzak dituena

Astokume:
(astokumie!)

Honelako abereen moduan jokatzen dauana

Astopotro:
(astopotroa!, astopotrue!)

Astogorri, astokiloa

Asto arraio:
(astoarraidxoa!)

Astopotroaren antzerakoa

Oiloak baino gitxiago jan:
(oilloak baino gitxiago jan!)

Gitxi jaten dauana

Txitxiak baino indar gitxiago:
(txitxiek baino indar gitxiago!)

Indar gitxi dauana

Txoriak baino gitxiago jan:
(txoridxe baino gitxiago jan!)

Gitxi-gitxi jaten dauana

2.9. BEHE BURUA GEHIAGOTZAT DAUKANARI:

Eretxi:
(eretxidxe!)

Bere burua besteena baino gehiagotzat daukana

Harroputz:
(harroputza!)

Harrokerietan dabilena

Ilustre:
(ilustrie!)

Bere ustezko jakituria erakutsi nahian dabilena

Marimaistra:
(marimaistrie!)

Besteak baino gehiago dakiela uste dauana

Marisarjento:

(marisarjentoa!)

Berak agindu, besteek bete

Nabarmen:

(nabarmena!)

Hausnarketa barik jokatzeko dauana

Oilosko:

(oilloskoa!, oilloskue!)

Bere burua beti agertu nahian dabilen harroa

Obispo:

(obixpoa!, obixpue!)

Bere burua gauza handitzat daukana

Zorriaberastu, zorribiztu:

(zorriaberastue!, zorribiztue!)

Aberatsen jokabide barregarria daukana

Zorrizto:

(zorriztoa!)

Txikia izanda, bere burua handitzat daukana

2.10. ZIRIKATZAILE, PAZIENTZIBAKO EDO EZIN DANA GELDI EGON

Eperterre:

(eperterrie!)

Ernegetan dabilena

Ernegadu:

(ernegadue!)

Geldi egon ezinik eta kezkatuta dabilena

Erre:
(errie!)
Gauzeztan pirria

Intzenplatu:
(intzenplatue!)
Arlo baten inguruan larregi ekiten dauana

Kakapirri:
(kakapirridxe!)
Motibo barik artega dabilena

Kazkailu:
(kazkailue!)
Txiki eta zirina dana

Larri:
(larridxe!)
Kakapirriren antzekoa

Mizke:
(mizkie!)
Bere adinari ez dagozkion zorakerietan dabilena

Parakatx:
(parakatxa!)
Gelditu ezin dana

Petral:
(petrala!)
Erretxin, bihurri eta eperterrea

Pirri:
(pirridxe!)
Urduria, serenidadebakoa

*Esantzarreko
patrozorri, petral
pirridxe !!*

*ZEZEZER!!!
Mamala,
petobako,
mariurkulu,
bixertona,
andra-
ostidxe!!!*

Potrozorri:

(potrozorridxe!)

Besteak urduri ipintzen ondo pasatzen dauana

Prakerre:

(prakerrie!)

Kakapirria

Saltsero, saltsera:

(saltseroa!, saltzerie!)

Endredatzen dabilena, nahastaria

Zirin:

(ziriñe!)

Besteak zirikatzen dabilena

2.11. EUREN JOKABIDEAGATIK NABARMENTZEN DIRANEI:

Bandera:

(banderie!)

Bere burua aurrean ipintzen dauana

Gangar:

(gangarra!)

Bere burua agertu nahian dabilena

Oiloloka:

(oilolokie!)

Jokabide zoroa dauana

Saltsabandera:

(saltsabanderie!)

Saltsa guztietan aurretik agertu behar dauana

2.12. BURUGOGORRA DALA ESATEKO:

Burugogor:

(burugogorra!)

Nahiz eta oker egon, bereari ekiten deustona

Kaletras:

(kaletras!)

Ume egoskorra, terkoa

Temati:

(tematidxe!)

Bereari eusten deustona

Temoso, temosa:

(temosoa!, temosie!)

Bere egia baieztatzeko, ekin ta ekin dabilena

2.13. BALIORIK EZ DAUKAN PERTSONARI:

Gauzeztan:

(geuzeztana!)

Txikia izanda, ez dauana ezertarako balio

Gauzeztan hutsa:

(geuzeztanutsa!)

Ezereza eta baliobakoa

Mokordo:

(mokordoa!)

Baliorik ez dauana

2.14.- Gauzak egiten arteza ez danari:

Lorrin:

(lorriñe)

Oso zikin eta ordena barik egiten dituen

Moldanga:

(moldangie!)

Ez daukana molda askorik

Txapuzero:

(txapuzerue!, txapuzeroa!)

Beharrak gaizki amaitzen dituen

Zirimara:

(zirimarie!)

Zerbait egiterakoan ez du ebatzirik

2.15. BESTE BATZUK:

Ezsinestu:

(ezsinestue!)

Ez dauana ezer sinesten

Gaztainelokotza baino ligorrago:

(gaztañelokotza baino ligorragoa!)

Ligor-ligorra eta erantzun txarrekoa

Gogaikarri:

(gogaikarridxe!)

Kantzagarri

Gosekil:

(gosekile!)

Gosez dagoena beti

Hikopasa:

(ikopasie!)

Larrua guztiz tximurtuta daukana

Kantzagarri:

(kantzagarridxe!)

Aspergarria, gogaikarria

Ligor:

(ligorra!)

Jarrera zakarra dauana

Mañoso, mañosa:

(mañosoa!, mañosie!)

Edozergatik negar egiten dauana

Mizketu:

(mizketue!)

Larregikerietan alferrik galdua

Mizkiñ:

(mizkiñe!)

Jaten eskasa dena, mokofina

Mozkorti:

(mozkortidxe!)

Mozkorrak hartzen dituena

Panplinoso, panplinoso:

(panplinosoa!, panplinosie!)

Beti kexaka dabilena

*Egon ixilik
eta kendu
mokoak!!
Negarti
mañosa bat
zara ta !!*

*Ba... ba...
nik ezta
gure hori!*

Salobre:

(salobrie!)

Jatekoagaz eta edatekoagaz nabarmena dana

Sikutero, sikutera:

(sikuterue!, sikuterie!)

Oso berekoi, diruzalea

Trabes:

(trabesa!)

Alderantziz egiten dituen egitekoak

Trabeseko paela:

(trabeseko paela)

Gauzak oker egiten dituen

Txapeloker :

(txapelokerra!)

Guardia zibila

Txingau :

(txingaue!)

Zorua

Umemoko:

(umemokoa!, umemokue!)

Umea izanda handi nahia dauana

Uzkin:

(uzkiñe)

Jaten eskasa dana

Zoritxarreko :

(zoritxarrekoa!, zoritxarreku!)

Zorionik ez

